והאי דלא קחני גבי קב אי נכנס בו לעזרה אם לאו כדקחני גבי סמיכות יש לומר מילתא דפשיטא היא שאין נכנסין בו לעזרה כיון

לא מבעיא ליה הא דרב פפא גסה איתמר

כל כמה דגסה •רב פפא לא מבעיא ליה

הא דרב אשי לחה שבולת מיקרי שלא

בקליפתה יאושלא מיקרי אמר י (רבא)

אמר רב יהודה כותבת הגסה שאמרו

יתירה מכביצה •וקים להו לרבגן דבהכי

מיתבא דעתיה בציר מהכי לא מיתבא

דעתיה מיתיבי סמעשה והביאו לרבן יוחנן

בן זכאי לטעום את התבשיל ולרבן גמליאל

שתי כותבות ודלי של מים ואמרו העלום

לסוכה ®ותני עלה לא מפני שהלכה ׄכך

אוכל פחות מכנילה (חובה מאכל פחות מכנילה (חובה בו:). נטלו במפה ואכלו

חוץ לסוכה ולא בירך אחריו. לא נטל ידיו אלא

כרך במפה ידיו משום נקיות,

דהסבר פחות מכבינה לא בעי

יקוסבת פחות תכבינה כח בעי נטילת ידים ולא בעי סוכה ולא בעי ברכת המזון לאחריו,

לדריש כר' יהודה וברכות

מט.) ואכלת ושבעת וברכת,

אכילה שיש בה שביעה, והיינו

כבינה. אבל לפניו בכל דהו

ליהנות מן העולם הזה בלא

נרכה (סוכה שם).

רבינו חננאל

האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה

ופשוטה היא.

בעי ברכה, שהרי

עם.

ל) וברכות מאו. ב) וני׳ הערוך חושלא], ג) [ל"ל רבה], ד) סוכה כו:, ה) [עיין תוספות עמוד ב' ד"ה לא מפני שהלי כן וכוי עד סוף הדיבור נראה שלא היה בגירסתם שתי תיבות הללו ותני עלה], ו) [חולין קז.], 1) [ויקרא כג], ח) ל"ל ל בייוחק, של ס"א רבי יוחנן, דכברייתה, של ס"א רבי יוחנן, י) רש"א, ל) [וע"ע תוספות ברכות מט: סד"ה רבי מאירן,

גליון הש"ם

גמרא ר"פ לא מיבעי ליה הא דר"א. ע" תכוחת שור יו"ד ס" לב סק"ה: שם וקים יו"י שי לכשון לי ב- יבן ב להו לרבנן. עיין ר"ה דף יג ע"א:

הגהות הב"ח

(h) רש"ר ד״ה בגרעינתה כו׳ או דילמא ה״ק כמוה או כגרעינתה: (ב) תום' ד"ה כותבת כו' וגרעין בלא כותבת אם כן לימא דבשיעור הפחות:

תום' ישנים כתיב, והא כ"ע מכשרי סנדל של עך לחלילה ור"י לא פסיל ליה אלא לפי שאין רגילות לעשותו מעץ. וי"ל (דהכא) [דרב סבר] דטעמא דר' יוחנן בן נורי דפסיל ליה משום דתחש כתיב, אבל לא משמע הכי. ועוד אומר רבינו דאי פירוש מנעל התפור בפשחן (כעין) [כד]פרש"י כעין מנעלים שלנו, א"כ לא פסיל ליה רב אלא אטו כולו מפשתן או משיער דלא מגין, לא [הוי] פסול זה אלא מדרבנן, והא דקאמר תחש כחיב אסמכחא בעלמא, אבל מה"ת היה כשר לחליצה, וכן סנדל של עץ נמי דמגין. ועוד דמשמע דאם חלץ בו חלילמו כשרה מדקאמר אין חוללין בו ולא קאמר חלינתה פסולה כדמשמע בכמה דוכתי, ואי בעי רב עור דוקא א"כ יפסול בשל עץ כדי להעמיד אסמכתא בשר פן כדי הטעוודי משנוכמת שלו דתחש, אבל עיקר הטעם דסבר לה כר' יוחנן בן נורי, ומתני׳ דיבמות דמכשרא ליה המתפי היכנות המכשרת כיים בדיעבד, וברייתא דסיידין דבמה אשה יולאה דמכשרא לכתחלה פליגי בלכתחלה ודיעבד ותרווייהו כר"ת, ואי נמי מתני' דיבמות מיירי אף לכתחלה ואף דתני ליה בלשון דיעבד, אגב אחרניתא נקט "יעבו, מגל מחלימה מקט הריב. ואי הוה פיי מפוד נפשתן כדפר"ח שאין עור בסנדל אלא מחם הריב ואו מוחד בכדי"ח שאין עור בסנדל אלא מתחיץ עליי וחופין גב הרגל וחוטין של פשתן עליי וחופין גב הרגל איכא סברא טובא למיפסליה מהיה דרשא של מחש אסתנתא אפילו דיעבד, ולפירושו לא אפרים אשל מחש אסתנתא אם אלא בריב היובר הוא הוא אלא בריב היובר הוא הוא אלא בריב היובר הוא הוא הריב. אלא דרשה גמורה לפסול וכולו מכנו זו שם גנוורים נפטור (כולן שפשתן) [כולו של פשתן] כיון שאינו מגין, וסנדל של עץ יכול להיות כשר מה"ת כיון שהוא מגין ופשתן אינו מגין, וטעמא דתחש כתיב אינו אלא אסמכתא דתחש כתיב אינו אלא בעלמא. ואיו לממוה לפר"ח אי בשכנות. וחין מתמוים נפר כן כה קיימא לן כרבי יוחנן בן נורי שאין רגילין לעשות של עץ ופסול לחלינה, על מה שנהגו לחלוך במנעל תפור מרצועות, דהא רגילות הוא בטוב לחופרן ברלועות. אך לכאורה משמע דהלכה כר׳ מאיר דמכשר סנדל של עץ לחליצה, דהא מתני׳ דיבמות סתמא כר' מאיר ותנן סתמא גבי חלינה כוומיה. מ"ר. בין דר"מ בין דר' יוםי מגעל הוא. פירש"י והני אמוראי דלעיל דלא הוי מנעל לפי שאינו מגין. וקשה דבפי

דלא לריך ליה כולי האי אי נמי כיון דגבוה מן הקרקע ואינו מלוכלך מילתא דפשיטא היא דנכנסים בו ולפרש״י יש ראיה להחיר למי שנכוולו גידי שוקיו לילך במקלות בשבת דהיינו סמוכות שלו דכולי עלמא יולאין בהן בשבת ואפי׳ לפי׳ הרב פור״ת יש ראיה להתיר דמפרש סמוכות שלו ששתי רגליו על הסמוכות ואי אפשר לו לילך בלא מקלות ואפי׳ הכי לא אסר להו ועוד יש ראיה מסיפא דקתני כסא וסמוכות ככותבת שאמרו בגרעינתה או בלא גרעינתה בגרעינתה או שלא בגרעינתה. והא דקתני מתניתין וכגרעינתה מיבעיא בעי רב יאשי עצם כשעורה בקליפתה או בלא קליפתה בלחה או ביבשה רב אשי

ליה היכי קאמר כמוהו וכגרעינתה יחד או דלמא הכי קאמר כמוה (א) כגרעינתה: אושלא קרי לה. הלכך יבישה בקליפתה הוא דמקרי' שעורה: קים להו לרבנן וכו'. ואע"ג דכל שיעור אכילת איסור בכזית היא הני מילי

היכא דכתיב׳ אכילה אבל הכא אשר לא תעונה כתיב יי וכל כמה דלא מיתבא דעתיה ענוי הוא: נטלו במפה ואכלו וכו'. שלשה קולין נהג בו אחת שלא נטל ידיו אלא במפה כרך ידיו משום אנינות הדעת וחוץ לסוכה אכלו ולא בירך אחריו: 6a

אלא שרצו להחמיר על עצמן יוכשנתנו לו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה נמלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו

שלו טמאין מדרס ואין יולאין בהן בשבת ופירש"י מי שנכוולו גידי שוקיו או גידי ירכותיו נותן עגבותיו בקב ויושב בו וקושר הקב בגופו ויש לו שני ספסלים קטנים בשתי ידיו ונשען עליהם ונדחף בהן והספסלים לא הוצרך התנא להזכיר שהרי אינו יכול לילך בכסה בלה ספסלים ויוצהין בכל אלו בשבת והא דקתני אין יולאין בהן בשבת היינו בסמוכות שלו דהיינו סמוכות של עור או של עד שעושה לרגליו התלויין באויר ואינן נוגעין לארץ ופעמים נסמך עליהם להפין לחדן ופעמים לפלון עליהם בקרקע גבוה ולכך אין יולאין בהן בשבת לפי שאין לריך לו אי נמי זימנין דמשתלפי לפי שאין נוגעין ואתי לאיתויינהו אלמא בארן דספסלים שבידיו מותר לנאת בהן

והוא הדין למקלות וגם ר"ת התיר לאחד שכוולו גידי שוקיו ללאת

במקלות לרשות הרבים:

תום' ישנים (המשך) [חולין כד, ב] שמן וחמין שסכתני [אמי] בילדותי הם טפנוני נמנון פינות מני מני עמדו לי בזקנותי. מתני' מני ר' חנניא בן תרדיון היא בו'. אי [לא] פליגי (עליה רבנן) [רבנן עליה] דר' אליעזר, במלך והכלה לא ירחצו פניהם כו' לאפלוגי אדרבנן [נמי] אמא ומנא קמא מיירי אפילו לרבי אליעזר, אבל אי (לא) פליגי רבנן אכולהו כמו שאומר בהדים בירושלמי ופ״ח ה״חו. קאמר דמתני׳ רבי חנניא בן תרדיון הוא דשרי ליה משום רבי אליעזר ומגא דידיה אסר ליה אפילו לרבי אליעזר, אבל ניה מפים מנכי מנכנו, מיהא כ"ע מודי [דלרבנן] מיהא אסור, אם כן אסור לכלה לרחוץ פניה כרבט, [דרבי] אליעזר שמותי הוא ולא סבירא לן כווסיה והא דבטי מאי טטמא ארני אליעזר קאי ואע"ג דלא מפרש מאי טעמא דרבי אליטזר משום דטליה שחולק הירושלמי על תלמוד שלנו כיון שאנו יכולין ליישבו, אבל מדבעא מיניה רב מרבי חייא עד אימת מיקריא כלה, משמע שהיה שואל לענין זה, אלמא הכי הלכתא, ורפיא בידי אם מותר לכלה לרחוץ פניה

מהני טעמי דפרישית. תיאני קענתי זפריטינו. ע״כ לעמוד קודם כותבת גסה שאמרו כמוה וכגרעינתה. חימה לי מאי קמיבעיא ליה יותר משאר מקומות (רבנן) [דתנן] שיעור (ויתור) [זית ולא אמרינן וכגרעינתה], ובפרק כילד מברכין [ברכות לח, ב] אמרינן [כיון דשקיל] לגרעינחה, ופשיטא ליה שם דכגרעינתה נמי בעינן. ונ"ל דמיבעיא ליה דקתני משום נוסום וכגרעינתה, דמשמע ליה כמוה לבד או כגרעינתה לבד, אבל גבי זית לא תנן הכי. וא"ת א"כ מדלא תנן הכי אלא הכא, תיפשוט דכמוה או כגרעינתה דוקא קאמר. י"ל שעל זה אומר בירושלמי [פ"ח ה"ב] לריך זיקט קטמנו. יייל שעל זיי טומו בירושלמי [פ״ח ה״ב] לריך למעך את (כולה) [חללה], והכי מיבעי ליה מי אמרינן כמוה דילמא כמוה וכגרעינתה כמו בזים בעינו. והא דתני ליה ביית בעיקן. והם דתני ניה משום (בלמלום לריך למעט חללה) [דלריך למעט חללה בלימלום], והאי לא שייך גבי זית. וא"ח ואמאי לא בעי בעלמא גבי זימים וגרוגרות בעלמא גבי זימים וגרוגרות בלחין או ביבשין. י"ל [דוימים] אינן אלא לחים וגרוגרת נמי אינה (מתקלרת) [מתמעטת] כל כך. א"ג מיבעי ליה משום דהכא דייק אי בלא גרעין

קאמר (והכא) [והכי] נמי ביבשה קאמר. אי נמי כותבת משמע ליה לחה (דבעה) משתע ליה לחה (דבעה) וגרוגרת לא משמע אלא יבשה. כך נראה לי. ואבדו חוץ דסובה ודא בירך אחריו. אבל לפניו בירך. ואע"ג דאים ליה כמ"ד עד כבילה [י]לא סבירא לן כווחיה כמו שאפרש, מ"מ בהא קיי"ל כווחיה דלפניו לרך לברך ואפילו אין בו כשיעור דטעמא דאסור ליהטנת מן השולם כרי [ברכוח לה, א] ואמרינן נמי בירושלמי דכילד מברכין [שם ה"א] כל שאומרים אחריו ג' ברכוח טעון לפניו המוליא, מיחיבי הרי פחום מכזית אין אומר אחריו ג' ברכוח (ועתה) [מעתה] לא יאמרו לפניו המוליא, א"ר יעקב בר אחא לשאר מינים נלרכה, פירוש לשאר [מיני מאכל כגון מעשה קדרה וכובא דארעא ופת הבאה בכיסטון היכא דלא קבע סעודמיה] עלייהו, שאין אומרים אחריו ג' ברכות אין אומר לפניו המוליא לאם מן הארץ, והא דקאמר בנדה [גב, א] לאימויי רימני שטעונין ברכה לפניו ואין טעונין ברכה לאחריו [ולא קאמר פחות מכזית כדפי׳, לפי שר"ל שיש מינים שאין טעונים ברכה לאחריהם ואע"פ שטעונים לפניהם]. מ"ר. פחות מבביצה ברי נכאה לרבינו דאיו הלכה כרבי יהודה דבעי לחמו וע"בן ובברכות ומה. או שיעור כביצה לעניו ברכה, וכו לר' צדוח דהכא במסחנא ובסוכה

ברתבת הגםה בגרעינתה או שלא בגרעינתה. פירש"י אינו מיושב דמאי קא מיבעיא ליה אי שלא בגרעינתה קאמר והאנן כגרעינתה מנן ואי מספקא ליה אי וכגרעינתה ממש קאמר או דילמא או כגרעינתה כמו חלץ ועשה מאמר דפרק ר"ג (יבמוח דף נ.) דהוי פירוש חלץ או עשה מאמר ואם כן ככותבת הגסה דרישא היינו בלא גרעינתה מ"מ מאי מספקא ליה תפשוט דעל כרחך וכגרעינתה קתני דבתרוייהו משערינן דאי או כגרעינתה מכדי לא שוו להדדי דאי אפשר לנמלם שיהו שוין כותבת בלא גרעין וגרעין בלא כותבת (ב) ואם כן לימא השיעור הפחות חייב וכ"ש אי אכל שיעורא רבה ונראה לי לפרש דמיבעיא ליה כותבת הגקה דקתני היא וגרעינתה דהיינו כותבת כברייתה עם הגרעין וכגרעינתה דקתני היינו פירוש ועוד גרעין אחר בלא כותבת דהוו תרי גרעינין וכוחבת או דילמא כוחבת הגסה דקתני בלא גרעין משמע וכגרעינתה היינו גרעין שבאוחו כוחבת ותו לא ובערוך פירש בערך כותבת בשם רב נסים גאון זל"ל גרס בגמרא דבני מערבא א"ר יוסי זאת אומרת שהוא לריך למעך את חללה פיי שאם לא כן ליתני כמוה וכגרעינתה וכחללה והכין ברירא דמילתא כי הכוחבת הגסה אינה דבוקה בגרעינתה אלא יש בין גרעינתה לגופה חלל ולהכי איצטריך למיתנא ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה לחומרא דלא תטעי וחשער כמוה שלימה דנפיש שיעוריה אלא מכי אכיל כמוה וכגרעינתה בלחוד בלא חללה מיחייב והיינו דאמר ר' יוסי זאת אומרת לריך למעך חללה כדי שידבק גופה של כותבת בגרעינתה ולא ישאר בה חלל ובתר הכין משערין בה אכילה של יום הכפורים משום הכין איצטריך כמוה וכגרעינתה למעוטי חללה עכ"ל והיינו דקא מיבעיא ליה הכא בגרעינתה דהיינו לאחר שנחמעך חללה או שלא בגרעינתה פי׳ כברייתה ממש קודם שנחמעך חללה: במלר במפה. בפרק הישן (סוכה דף כו:) פרש"י משום נקיות ובחנם פי' כן דר' לדוק כהן הוה כדמוכח בפרק מי שמתו (ברכות דף יט:) ובפרק כל פסולי המוקדשין (בטרות דף לו.) והיה אוכל על טהרת תרומה וידים שניות ופוסלין את התרומה אפילו פחות מכבילה מקבל טומאה: רא בירך אחריו. סבר ליה כרבי יהודה דלקמן בשמעתא דדריש ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה דהיינו כביצה ונראה לר"י דהלכה כרבי מאיר דאמר בכזית מדאמר פרק כינד מברכין (ברכות דף לח:) אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית ובירך עליו תחלה וסוף ועוד אומר בפרק שלשה שאכלו (שם דף מח.) לעולם אינו מוליא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובירושלמי משמע ^{מ)} דבברייתה לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב או של רימון טעונה ברכה לפניה ולאחריה דגרסיטן בירושלמי בר"פ כילד מברכין ר' ש חייא נסב זיתא ובירך עליה לפניו ולאחריו והוה רבי חייא בר׳ אבא מסתכל ביה אמר ליה בבלאה מה את מסתכל בי לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אית ליה למה לריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו מה עביד ליה ר' יוחנן משום בריה מילתא דר' יוחנן אמרה כן אפי' פרידה אחת של רימון שהיא טעונה ברכה לפניה ולאחריה ובגמרא דידן איכא כי האי עובדא פרק כינד מברכין (שם דף לח:) דאמר רבי חייא אני ראיתי רבי יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו תחלה וסוף אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא היכי בירך רבי יוחנן אזית מליח כיון דשקלתא לגרעינתה בצר ליה שיעוריה אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן וההוא זית דאתא לקמיה דר' יוחנן זים גדול הוה דאע"ג דשקליה לגרעינתה פש ליה שיעוריה והשתא אי עובדא דגמרא דידן היינו ההוא עובדא דירושלמי אם כן פליג הירושלמי אגמרא דידן ין אבל שמא שני מעשים היו וההיא דירושלמי היה זיח שלם ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההוא דתלמוד שלנו] לא הוה בריה דלא הוה ביה גרעין ול"ל סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולכך הולרך לתרץ דגדול הוה וזית דירושלמי זית קטן מזית בינוני הוה והרוצה להוציא עצמו מספיקא צריך שיאכל כזית אפילו מדבר שהוא בריה ודווקא לענין ברכה של ארינו אבל לפניו מברך אפילו בפחות מכזית בכל דבר דלפניו לא בעינן שיעורא דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה כדמשמע מהאי עובדא דרבי לדוק דלא בירך אחריו הא לפניו בירן ואמר בירושלמי ר"פ כילד מברכין כל שאומר אחריו שלש ברכות אומר לפניו המוליא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית דאין אומר אחריו ג' ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוליא כו' אמר רבי אחא בר יעקב לשאר מינין נצרכא פירוש לא אחא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אחא לחלק בין פת לשאר מיני מאכל של ה׳ המינין כגון מעשה קדירה שאין אומר אחריו ג׳ ברכות וכן כובא דארעא ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע סעודתיה עלויה ופת אורז שאין מברכין עליהן המוליא כיון דאין מברכין אחריהן ג' ברכות ואע"ג דבריש כילד מברכין (שם דף לה.) נפקא לן ברכה לכתחילה בק"ו מבסוף כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כל שכן מכל מקום לא שייך למימר דיו ובמשהו מברך עליו תחלה אע"ג דלא מברך עליו בסוף דהא קל וחומר ליחיה אלא גלוי מילחא דברכה לפניו לאו דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:) בעל קרי מברך על המזון לאחריו ואין מברך לפניו וכן בפרק היה קורא (שם דף טז.) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניהם אבל מברכין לאחריהן שתי ברכות ולענין שתיה ° נראה שמברכין אכזית יין לאחריו על הגפן ועל פרי הגפן אע"ג דגבי יום הכפורים משערי' כמלא לוגמיו לא ילפינן להו מהדדי חדע דלענין אכילה ביום הכפורים משערי בכוחבת ולענין ברכה בכזית כרבי מאיר כדמפרש ואיכא למאן דאמר בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קו.) דלענין קידוש לא בעי מלא לוגמיו הכי נמי לענין ברכה לכולי עלמא לא גמרינן מיום הכפורים ומיהו קלת היה נראה לדקדק דמודה רבי מאיר לענין שחיה דבעי כבילה דלקמן דריש רבי מאיר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ור' יהודה דריש אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו כביצה אלמא דלשון שביעה הוי כבילה ואם כן ר׳ מאיר דדריש ושבעת לשתיה בעי כבילה ושמא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתיה דשביעה דשתיה הוי פחות מכביצה דכל הני שיעורי הוו מדרבנן כדמוכח פרק מי שמתו (ברכות דף כ:) דקאמר הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן פי' כזיח או כבילה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרינן בפרק שלשה שאכלו (שם דף מת.) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעביד דלהוליא אחרים עד

מלות חלילה [יבמות קב, ב] מוכחא דבסנדל של שעם ראוי לחלוץ. י"ל דהתם בקשה והכא ברך. א"נ ההוא דשעם יחידאה היא, כי היכי דאמרינן התם גבי מוק דאינו מגין כעץ ופסול מה"ת לחליצה לרי מאיר. אי נמי ההיא דסדול של ש שנם לא קאי רמי בר חמא לפרוכי עלה דלא מיתראא במסקנא כי אחא ברואן לפאוגי בין של עץ להני דלעיל, ורי יהושע בן לוי ודאי דלא כר"מ. אי נמי י"ל דכל הני אמוראי דלעיל כר' יוחנן בן נורי דססיל סגדל של עץ לחלינה ודלא כר' מאיר, וקושיא דרמי בר חמא דמותיב עלייהו לא משני עלה ולא אחא רבא לפלוגי עלה במסקנא בין קב הקיטע ובין (קב) סגדל של שעם והיומי והולי ודיקולי, (לפסור) |אלא לססורן חירוטו של אביי ולהוכיח כי מה שמותר שעם וכל הני משום דהלכחא כרי יוחטן בן טרי, ולא הולכך לפרש כר' יוחטן בן טרי הוא דשרי, דכיון דסתר שיטיא דאביי וקיימי כר' יוחטן בן טרי ואיהו מיקרי רבטן בפרק מלוח חלילה משום דהייטו לא הודו לו [ד]ר' עקיבא ומחטי [ליה] בלשון רבים. מ"ר. אך קשה כי לפי זה משמע דהלכה כר' יוחטן בן טרי ולעיל פרישית דהלכה כר"מ משום דסתם לו כוותיה גבי חלילה. כל מידי אית ביה רביתא לינוקא לא גזור בהו רבנן. והיינו רחילה וסיכה דאמר כ" יותנן